

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Ahi Evran University (Turkey)
TESOL – Ukraine

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В МОВІ І КУЛЬТУРІ

Збірник наукових праць

Київ 2019

УДК 821.09(100)(082)
НЗ5

Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових
НЗ5 праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак. - К.:Талком, 2019. - 318
с.

ISBN 978-617-7685-68-4

Збірник містить тексти доповідей XII Міжнародної конференції з питань національної ідентичності в мові і культурі, що відбулася 22-23 травня 2019 року на кафедрі іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна).

УДК 821.09(100)(082)

Головний редактор:

А.Г. Гудманян, доктор філологічних наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

Редакційна колегія:

Е. Акіллі, доктор філософії (Історія), академік

Агі Євран університет, Киршехір (Туреччина)

О. В. Артюшкіна, кандидат наук з лінгвістики, доцент
(Університет Жан Мулен Ліон 3, Франція)

Н. О. Висоцька, доктор філологічних наук, професор
(Київський національний лінгвістичний університет, Україна)

Р. І. Дудок, доктор філологічних наук, професор
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

Ю. Л. Мосенкіс, доктор філологічних наук, професор,
(Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
Україна)

А. І. Раду, кандидат філологічних наук, доцент
(Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна)

А. В. Чеснокова, професор
(Київський університет імені Бориса Грінченка, Україна)

О. Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

С. М. Ягодзінський, доктор філософських наук, професор
(Національний авіаційний університет, Україна)

*Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій
Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 15 травня 2019 р.)*

ISBN 978-617-7685-68-4

© Колектив авторів, 2019

© Національний авіаційний університет, 2019

Марина Брик
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
м. Вінниця

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЧУЖОЇ КУЛЬТУРИ У ПРОСТОРИ ХУДОЖНЬОГО ТВОРУ (ЛІНГВОІМАГОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

XXI століття характеризується посиленням взаємодії країн та народів. Масові міграції, активізація інтеграційних процесів та міжнародних контактів призводить до збільшення кількості вимушених міжкультурних діалогів, що, в свою чергу, виводить проблему полікультурності особистості на перший план.

Художній світ письменника, який перебуває на рубежі культур, включає в себе ті знання про звичаї, обряди, вірування різних націй і національностей, які йому вдалося пізнати та осмислити. Як результат, в умовах глобалізації сучасного суспільства поширення набувають полікультурні художні тексти, котрі відображають культурно-історичне співіснування та взаємодію різних етнічних груп та їх представників.

Дослідження подібних текстів потребує цілковито нового та комплексного підходу. Лінгвоімагологія – новий напрям сучасного мовознавства, який розробляється Л.П. Івановою. «Лінгвоімагологія вивчає імідж (звідси термін) – образ одного народу і країни в очах іншого» [1, с. 9]. Дослідження в даному напрямку також проводять А.А. Мороз, Н.М. Сиромля, О.В. Тупчій.

Лінгвоімагологія сформувалась на основі імагології, яка визначається О.Р. Ощепковим як «сфера досліджень в різних гуманітарних дисциплінах, які займаються вивченням образу «чужого» (чужої країни, народу і т.д.) в громадській, культурній і літературній свідомості тієї чи іншої країни, епохи» [2, с. 251].

Важливість вивчення бачення однієї культури іншою та образів, які створюються в результаті їх контактів та взаємодії, обумовлює актуальність досліджень в лінгвоімагологічному аспекті.

В якості матеріалу нашого дослідження, ми обрали роман «Waiting for the Tulips to Bloom: Adrift in Istanbul» сучасної письменниці Лізи Морроу.

Ліза Морроу – соціолог, авторка книг, яка є експатріантом з Сіднея та відкриває культуру Туреччини для іноземних читачів за допомогою свого популярного блогу *Inside Out in Istanbul* та книг,

що описують її власний досвід проживання в Туреччині та сприяють кращому розумінню турецької культури.

Опис занурення головних героїв у чужу культуру супроводжується використанням одиниць вербально-семантичного, когнітивного та прагматичного рівнів (модель мовної особистості Ю.М. Караулова). Таким чином, аналіз специфіки відображення турецької культури у свідомості автора з відмінною етнічною ідентичністю може здійснюватись на основі різних лінгвістичних категорій, серед яких прецедентні феномени.

Д.Б. Гудков трактує прецедентні феномени як «одиниці, що входять до когнітивної бази тієї чи іншої лінгвокультурної спільноти та відомі будь-якому пересічному представнику цієї спільноти» [3, с. 153].

Традиційно, за співвіднесеністю із джерелом виділяють прецедентні тексти, прецедентні події, прецедентні ситуації, прецедентні імена, прецедентні вислови, прецедентні назви. П.С. Артемьєва виділяє також прецедентні артефакти, прецедентні образи, прецедентні символи та прецедентні обряди/вірування/традиції/ритуали/народну мудрість [4, с. 41].

Зважаючи на те, що в романі описується занурення героїв у незнайому для них культуру, головні персонажі досить часто зустрічаються з ситуаціями, які вимагають від них поведінки відмінної від прийнятої в їх рідних культурах. Подібні ситуації пов'язані з турецькими звичаями. Головна героїня роману «*Waiting for the Tulips to Bloom: Adrift in Istanbul*», спілкуючись з жінками з турецької провінції, розповідає про їх щире здивування, коли вони дізнались, що вона довгий час перебуває у шлюбі попри те, що не має дітей: «*Given the importance of children in Turkish marriages, the disbelief and amazement I saw on the women's faces was only to be expected. After all, I didn't have children yet my husband stayed with me*» [5, с. 241].

Л. Морроу розповідає і про цілком відмінне трактування фрази «друга дружина» в ісламському світі: «*Before they could comment I continued, "I am the second wife." This prompted another question to which I replied, "No, not two wives at the same time. My husband had a wife before." They all nod happily. They are pleased I am not one of up to four wives allowed under Islamic law*» [5, с. 241].

Серед інших звичаїв виділяємо культ чистоти, якого дотримуються у турецьких оселях та який викликає в головної героїні жах. Разом з цим вона зауважує, що в більшості випадків такі надмірні старання є просто непотрібними: *«Turkish houses are so clean I always have nightmares before inviting Turkish friends to our place. Everything has to be cleaned within an inch of its life, and then guests, unless they are really close, long time friends, never even use the bathroom and rarely stay beyond the dining table or the couch»* [5, с. 74].

Ще одним звичаєм, який описує Л. Морроу, є чаювання, що супроводжується пустими балачками та має місце перед будь-якими діловими зустрічами: *«In Turkey, time spent drinking tea is used to assess one another while talking about mundane topics. A business meeting, no matter how tense, can't start unless you say yes to a glass of tea and at list take a sip. Up until that point conversation is strictly limited to the weather and if in Istanbul, the abominable state of the traffic that day (any day in actual fact). It is only after everyone has drunk theirs that the serious discussions can begin»* [5, с. 86].

Чаювання в Туреччині є традиційним виявом гостинності та поваги, проте для автора з європейським світоглядом даний звичай здається недоречним, коли мова йде про досить важливі справи та далеко не одну склянку чаю: *«... we have all downed several glasses and refused offers of more...»*[5, с. 87].

Л. Морроу описує побут та культуру жителів Туреччини та, намагаючись зберегти її самобутність, широко використовує прецедентні звичаї, що створюють східний колорит та занурюють читача в іншомовне середовище.

Описані реакції персонажів є яскравими маркерами культурних розбіжностей, оскільки виникаючи у повсякденному спілкуванні з незнайомою для них культурою, виявляють ключові особливості обох світоглядів. Разом з тим, підкреслимо, що автор у власних коментарях та репліках персонажів намагається «згладити гострі кути», пояснюючи те, чим продиктована та чи інша поведінка турків, що запобігає виникненню непорозуміння та осуду з боку читачів.

Література

1. Иванова Л.П. Лингвоимагология как краеугольный камень теории коммуникации и практические основы межкультурного общения. *Коммуникативные исследования*. 2014. № 1. С. 9–16.

2. Ощепков А.Р. Имагология. *Знание. Понимание. Умение*. 2010. № 1. С. 251-253.
3. Гудков Д.Б. Теория и практика межкультурной коммуникации. М. : Гнозис, 2003. 288 с.
4. Артемьева П.С. Прецедентные феномены как выразительное средство: диалог культур в художественном тексте: дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.19. Саратов, 2016. 163 с.
5. Morrow L. *Waiting for the Tulips to Bloom: Adrift in Istanbul* / Lisa Morrow. – CreateSpace Independent Publishing Platform, 2015. 360 p.